

UGDymo
PLėTOTėS
CENTRAS

„Medijos ir nacionalinis saugumas: iššūkiai ir galimybės“. Kaip jį įgyvendinti?

Ugdymo plėtotės centras

Parengta kvalifikacijos tobulinimo programa

Programos tikslas – plėtoti mokytojų ir švietimo administratorių kompetencijas, stiprinant pilietiškumo nuostatas, suteikiant žinių nacionalinio saugumo ir gynybos srityje bei gebėjimų taikyti jas mokinių ugdymo procese.

Programą sudaro:

- *privalomas modulis* „Pilietiškumo ugdymas ir nacionalinio saugumo pagrindai“ (12 val.);
- *pasirenkamieji moduliai*:
 - „Medijos ir nacionalinis saugumas: iššūkiai ir galimybės“ (18 val.);
 - „Pilietis ir šalies gynyba“ (22 val.);
 - „Kūno kultūra, sportas ir krašto gynyba“ (22 val.);
 - „Švietimo administratorių kompetencijų tobulinimas nacionalinio saugumo ir pilietiškumo ugdymo srityse“ (18 val.).

Programą baigusiu laikomas asmuo, kuris baigia pagrindinį (privalomą) ir bent vieną iš pasirenkamųjų modulių (trukmė ne mažiau nei 30 val.).

Pagrindinis ir pasirenkamieji programos moduliai sudaryti taip, kad dalyviai po vienos mokymų dienos atliks savarankiškas užduotis, kurios vėliau mokymų metu bus pristatomos, aptariamoms ir, esant reikalui, patobulinamos.

Tikslas ir uždaviniai

- Atskleisti informacijos kūrimo, medijų vaidmenį demokratinėje visuomenėje, medijų laisvės ribas ir ugdyti gebėjimus įžvelgti jų teikiamas galimybes ir grėsmes nacionaliniam saugumui.
- Ugdyti gebėjimus skirti viešojoje erdvėje pateikiamą subjektyvią nuomonę ir objektyvius faktus, nešališkai teikiamą informaciją ir propagandą, įžvelgti melą ir manipuliavimą žodžiais bei vaizdais, mokėti jiems atsispirti.
- Ugdyti gebėjimus interpretuoti ir rasti sąsajas tarp medijų tekstų, konteksto ir vertybių, kurias skleidžia medijos, naudoti strategijas, kurios padeda analizuoti medijų kuriamus stereotipus.

Modulio pagrindinės temos

Temos

Bendras įvadas į mokymus. Savarankiško mokymų dalyvių darbo iš / po pagrindinio modulio aptarimas.

Informacijos kūrimas, sklaida ir vaidmuo nacionaliniam saugumui: galimybės ir grėsmės (žiniasklaida ir verslas, mechanizmai, vertybės, ekonominės, politinės jėgos, kurios nustato, kas mus pasiekia per įvairias medijas, viešieji ryšiai, socialiniai tinklai, interneto komentarų panaudojimas informacinio karo kontekste).

Medijų laisvė ir atsakomybė (medijų vartotojo / kūrėjo etinio elgesio ir jo reglamentuojančių bendrų taisyklių aptarimas).

Informacijos patikimumas ir atsakingas / saugus naudojimas ja (šališkos ir nešališkos informacijos atpažinimas).

Informaciniai karai: tikslai, metodai, instrumentai (ideologija, neapykantos kurstymas, autoriteto iškelimas propagandiniais tikslais, interneto komentarų panaudojimas informacinio karo kontekste, propagandos mechanizmai, tendencingas žinios pateikimas).

Medijos ir kultūra, įtaka vertybių formavimui (stereotipų formavimas; sąsajos tarp medijų tekstų, konteksto ir vertybių, kurias skleidžia medijos; strategijos, kurios padeda analizuoti medijų kuriamus stereotipus).

Savarankiškas darbas. Pamokų planų, skirtų medijų raštingumui ir nacionalinio saugumo tematikai integruoti į dalyko ugdymo turinį, kūrimas.

Refleksija. Mokymų apibendrinimas.

Ugdymo turinio integracija

„Tinkama ugdymo turinio integracija sudaro daugiau galimybių priartinti mokymąsi prie gyvenimo, plėtoti bendrąsias mokinių kompetencijas, pritaikyti užduotis pagal mokinių poreikius, polinkius ir galias, išvengti kartojimosi ir didelių mokymosi krūvių.“

Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos, 2008

Aktualaus turinio integravimas

Pasitelkiant **problemų sprendimą**, **tyrinėjimą**, **kūrybines užduotis**, sudaromos sąlygos mokiniams ugdytis visas bendrąsias

kompetencijas:

- kartu planuoti ir veikti,
- bendradarbiauti,
- aktyviai klausytis ir siūlyti idėjas,
- įgyvendinti idėjas,
- valdyti emocijas ir jausmus,
- reflektuoti veiklą ir jos rezultatus, numatyti tobulintinas sritis ir t. t.

Pagalvokite ir atsakykite į klausimus:

1. Kurios žinios ir gebėjimai, įgyti kitų dalykų pamokose, yra perkeltini mokantis jūsų dalyko?
2. Kaip jūsų pamokose mokinių įgytos žinios ir gebėjimai gali būti pritaikomi realiame gyvenime?
3. Kaip gyvenimo realijos atsispindi jūsų pamokose?
4. Kaip savo dalyko pamokose mokiniams padedate ugdytis ir bendrąsias kompetencijas?

Bendrieji ugdymo planai

Rekomenduojama į istorijos, geografijos, pilietiškumo ugdymo pagrindų dalykų turinį integruoti:

- Lietuvos ir pasaulio realijas, kurios turi būti nuolat ir sistemingai atskleidžiamos ir aptariamoms su mokiniais,
- nacionalinio saugumo ir gynybos pagrindų temas.

Šaltinis: 2015–2016 ir 2016–2017 mokslo metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrieji ugdymo planai.

Naujas, aktualus ugdymo turinys

- Nacionalinio saugumo pamokų ciklas
- Medijų ir informacinio raštingumo projekto metodinė medžiaga

Nacionalinio saugumo pamokų ciklas.

Idėja trumpai

Ugdymo plėtotės centras kartu su partneriais parengė mokykloms **transliacijų internetu ciklą**.

Transliacijų **tikslas** – padėti mokytojams drauge su mokiniais ugdymo procese:

- **aptarti svarbias Lietuvos ir pasaulio aktualijas;**
- **gaunamą informaciją susieti su kasdienio gyvenimo realijomis;**
- **spręsti piliečiui ir valstybei svarbius klausimus.**

Nacionalinio saugumo pamokų ciklas.

Pamokų temos

- Lietuvos kariuomenė ir nacionalinis saugumas.
- Propaganda: kur slypi realybė?
- Šauktinio pareiga ir kasdienybė Lietuvos kariuomenėje.

Pamokos skirtos dorinio ir socialinio ugdymo dalykų mokytojams.

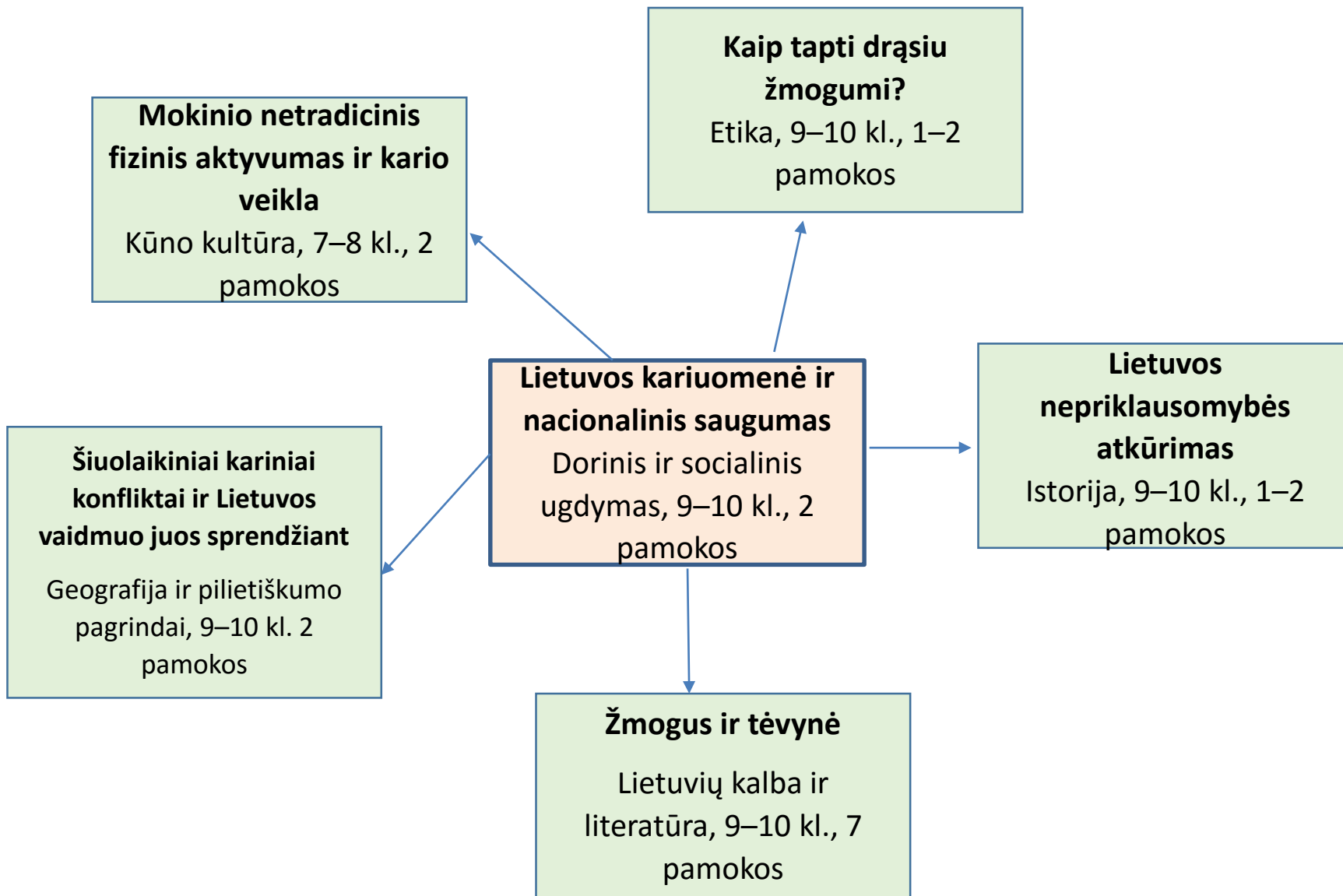
[http://duomenys.ugdome.lt/?/veikla/aktualijos/
med=15](http://duomenys.ugdome.lt/?/veikla/aktualijos/med=15)

Nacionalinio saugumo pamokų ciklas

1. Pamoka „Lietuvos nepriklausomybei 25-eri metai: Lietuvos kariuomenė ir nacionalinis saugumas“ skirta pirmajam pamokų ciklui „Lietuvos aktualijos: ką manai?“
2. Pamoka „Šiuolaikiniai kariniai konfliktai ir Lietuvos vaidmuo juos sprendžiant“
3. Pamoka „Šauktinio pareiga ir kasdienybė Lietuvos kariuomenėje“
4. Pamoka „Propaganda: kur slypi realybė?“

Lietuvos kariuomenė ir nacionalinis saugumas. Pamokos

Medijų ir informacinis raštingumas. Uždaviniai

Siekiama, kad mokiniai gebėtų:

- **suvokti, analizuoti, kritiškai vertinti ir atsirinkti** spaudoje, radijo ir televizijos laidose, kino filmuose, internete ir kituose informacijos šaltiniuose pateikiamą **informaciją**;
- **efektyviai ir sąmoningai naudotis** viešąja informacija ir informacinių technologijų teikiamomis galimybėmis;
- **kurti įvairių formų informacijos pranešimus**;
- **įvertinti žiniasklaidos ir medijų vaidmenį** demokratinėje visuomenėje bei **suvokti iššūkius**, su kuriais ji susiduria.

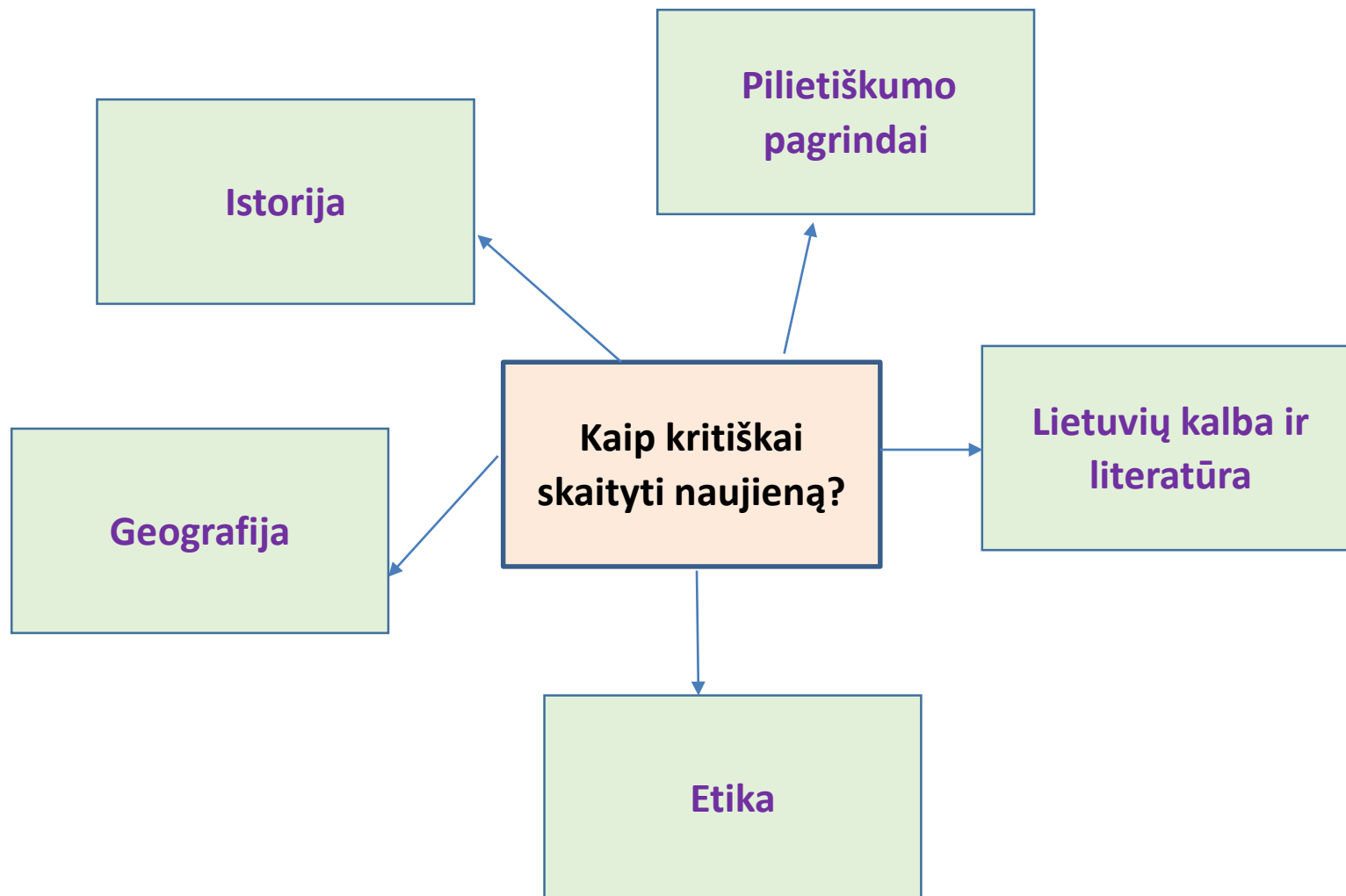
Medijų ir informacinio raštingumo metodinė medžiaga. Pamokų temos

1. Kaip rengiama naujiena?
2. Kaip kritiškai skaityti naujieną?
3. Žodžio laisvė ir verslas
4. Žiniasklaida ir tikrovė
5. Žiniasklaida ir įstatymai
6. Medijų teksto analizė
7. Reklamos įtaka
8. Žiniasklaida, reklama ir viešieji ryšiai
9. Žiniasklaida ir socialiniai tinklai
10. Žiniasklaidos įtaka visuomenės formavimui
11. Pasakojimas ir galia
12. Medijų vaidmuo visuomenėje
13. Internetas ir etika
14. Medijos ir globalizacija
15. Naujosios medijos ir socialiniai ryšiai
16. Medijos ir stereotipai
17. Medijų įtaka tapatybės konstravimui
18. Propaganda: kur slypi realybė?
19. Kinas ir ideologija
20. Nacionalinis tapatumas ir Lietuvos įvaizdis medijose?

<http://duomenys.ugdome.lt/?/mm/media>

PAMOKA: KAIP KRITIŠKAI SKAITYTI NAUJIENĄ?

TEMOS AKTUALUMAS. Naujienų skaitymas yra kasdieninė žmonių veikla. Tačiau dažnai jai skiriama ne tiek daug dėmesio ir pastangų, kiek iš tiesų reikėtų, norint tinkamai įvertinti žiniasklaidos priemonėje esančią informaciją.

Žurnalistinis pasakojimas	Literatūrinis pasakojimas
SKIRTUMAI	
PANAŠUMAI	

Veiklos lapas

Rizikos žodžio laisvei

	<i>Kas moka žurnalistui atlyginimą?</i>	<i>Kas ir kaip gali daryti įtaką žiniasklaidos priemonės turiniui?</i>
	Argumentuokite kodėl	

Skaitytojai	
Reklama	
Verslo subjektai	
Rėmėjai	
Užsakomieji straipsniai	
Asmenys ar organizacijos	
Fondai	
Leidėjas (žiniasklaidos priemonės savininkas)	

Veiklos lapas nr.1

Įrodymas „už“	Teiginys	Įrodymas „prieš“
	<p>1. Rengdamas šią naujieną žurnalistas vadovavosi poveikio/įtakos kriterijumi.</p> <p style="text-align: center;">Sutinku Nesutinku</p> <p style="text-align: center;">☐ ☐</p>	
	<p>2. Rengdamas šią naujieną žurnalistas vadovavosi konflikto kriterijumi.</p> <p style="text-align: center;">Sutinku Nesutinku</p> <p style="text-align: center;">☐ ☐</p>	
	<p>3. Rengdamas šią naujieną žurnalistas vadovavosi keisto/neįprasto kriterijumi.</p> <p style="text-align: center;">Sutinku Nesutinku</p> <p style="text-align: center;">☐ ☐</p>	
	<p>4. Rengdamas šią naujieną žurnalistas vadovavosi asmenų įžymumo kriterijumi.</p> <p style="text-align: center;">Sutinku Nesutinku</p> <p style="text-align: center;">☐ ☐</p>	

Išvada

Aktualijų nagrinėjimo galimybės Pagrindinio ugdymo istorijos bendrosiose programose

Istorija (9–10 kl.). Nustatyti istorijos ryšius su dabartimi. Mokosi paaiškinti, kodėl šiandienio pasaulio ir dabarties problemų ištakos glūdi praeities įvykiuose ir reiškiniuose.

Išskirti svarbiausias šiandienos Europos ir pasaulio gyventojų problemas. **Nagrinėja svarbiausias šiandienio pasaulio problemas ir kasdienio žmonių gyvenimo pokyčius pasaulyje ir Lietuvoje.**

Aktualijų nagrinėjimo galimybės Pagrindinio ugdymo geografijos bendrosiose programose

Geografija (9–10 kl.). Savarankiškai atsirinkti, skaityti, analizuoti ir kritiškai **vertinti** patikimumo ir informatyvumo požiūriu įvairius geografinės **informacijos šaltinius**. Jais naudojantis, **aiškinti gamtinius, socialinius, ekonominius, politinius reiškinius, procesus, vykstančius Lietuvos, Europos ir pasaulio erdvėje.**

Nurodyti svarbiausius **pasaulyje vykstančius karinius konfliktus**, jų kilimo priežastis.

Kitos aktualios temos: ūkio geografija, religijos ir civilizacijos, globalizacija ir kt.

Aktualijų nagrinėjimo galimybės Pagrindinio ugdymo pilietiškumo ugdymo bendrosiose programose

Pilietiškumo pagrindai (9–10 kl.). Nagrinėti Lietuvos demokratinei valstybei kylančius vidaus ir išorės pavojus. Nagrinėti Lietuvos saugumo politiką, jos uždavinius, saugumo užtikrinimo būdus ir priemones.

Analizuoti konstruktyvaus ir destruktivaus piliečių dalyvavimo valstybės gyvenime pavyzdžius, aptarti jų pasekmes pilietinės visuomenės formavimuisi.

Atpažinti ir tirti klasėje, mokykloje, vietos bendruomenėje ir Lietuvos visuomenėje kylančias socialines, aplinkosaugos problemas, jų priežastis, pasekmes ir sprendimo galimybes.

Nagrinėti, kaip Lietuva dalyvauja sprendžiant Europos ir pasaulio problemas, tarptautinio saugumo klausimus.

Medijų ir informacinio raštingumo ugdymo galimybės Socialinio ugdymo bendrosiose programose.

Pilietiškumo pagrindai (9–10 kl.). Analizuoti ir kritiškai vertinti žiniasklaidoje svarstomas problemas ir teikiamą informaciją. Naudotis visuomenės informavimo priemonėmis renkant informaciją ir reiškiant nuomonę visuomeninio gyvenimo klausimais.

Istorija (9–10 kl.) Kritiškai vertinti istorijos šaltinius. Atsirinkti informaciją iš įvairių istorijos šaltinių, kompiuterinių mokymo priemonių, internetinių tinklalapių, vertinti jos patikimumą mokantis istorijos.

(11–12 kl.). Nagrinėti, vertinti ir interpretuoti informaciją, gautą iš įvairių informacijos šaltinių (pirminių istorijos šaltinių, istorikų tekstų, medijų).

Geografija (9–10 kl.). Analizuojant, lyginant ir kritiškai vertinant įvairius šaltinius, diskutuoti ir išsakyti savo nuomonę apie...

Litertūra

- Arends, R. I. Mokomės mokyti. Vilnius: Margi raštai, 2008
- Geoff P. Įrodymais pagrįstas mokymas. Praktinis vadovas. Vilnius: Tyto alba, 2008
- Geoff P. Šiuolaikinis mokymas. Praktinis vadovas. Vilnius: Tyto alba, 2006
- Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimas, Vilnius, 2015
<http://www.vsd.lt/Files/Documents/635633000992101250.pdf> (lietuvių kalba, žr. 2015-04-12)
- Mažeika G., metodinis leidinys „Propaganda“. Šiauliai, 2006.
- Medijų ir informacinis raštingumas Lietuvoje: laikas keisti požiūrį?/ Švietimo problemos analizė, 2014 m., spalio, Nr. 9 (114)
- Medijų raštingumas: belaukiant bendrų rekomendacijų Europai, 2014 m.
- <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2014-06-04-mediju-rastingumas-belaukiant-bendru-rekomendaciju-europai/118412> (lietuvių kalba, žr. 2015-04-12)
- *Medijų raštingumo ugdymas: globaliosios tendencijos ir Lietuviškojo kelio paieškos*, Lilija Duoblienė, Santalka. Filologija. Edukologija, 2010, t. 18, Nr. 2
- Pedagogies of Media and Information Literacies, UNESCO, 2012
<http://iite.unesco.org/pics/publications/en/files/3214705.pdf> (lietuvių kalba, žr. 2015-04-12)